

Uppsala 1968 — kyrkomöte eller partikongress?

Hovpredikanten, teol. lic. Gunnar Dahmén, granskar vad som egentligen hände vid världskyrkomötet i Uppsala. I många avseenden ställer han sig skeptisk till vad som skedde men framhåller också de positiva dragen. Framtida kyrkomöten måste emellertid, framhåller förf., "ha en mera bekännande kristen karaktär än vad Uppsala 68 hade".

Kyrkomötet i Uppsala varade i 16 dagar. 2 000 delegater, rådgivare, experter, observatörer, journalister och radiomän från 235 kyrkor i över 100 länder sammanträdde, matades med stenciler — 10 ton — och samlades till ekumeniska gudstjänster i kyrkor och under bar himmel. Och resultatet?

Hur man bedömde mötet

En *positiv* bedömning finner att i Uppsala visade kyrkorna för första gången en förmåga att höja sig över lärofrågor och traditioner för att med gemensamma krafter och under allvarlig självrannsakan träda ut i världen för att skaffa rättvisa åt de betryckta och bröd åt de hungerande. När huset brinner, sade man, måste även de frommaste munkar lämna sina tidegärder för att rädda människor. Vad som hände i Uppsala var kyrko- och världshistoria och det gäller att fullfölja vad Uppsala inledde. Kyrkorna är på marsch framåt.

En *negativ* bedömning finner att kyrkorna som vanligt var för sent ute. Man ordnade information om vad varje människa redan vet. Var delegaterna munkar från Athos som nu för första gången lämnat sin ö? I stället för att påminna om "det enda nödvändiga" lekte man politiskt möte med imitationer av slagord och demonstrationer. Man kunde, skrev Malcolm Muggeridge efter ett besök, enas om allt därför att man inte trodde på något. En oformlig och arbetsoduglig församling med oerhörda anspråk men utan gehör i världssopinionen.

Vad är sanningen om mötet?

Det är en svår fråga därför att mötet är strängt taget inte avslutat. Avslutningsdagen i Uppsala hade GHT en rubrik "Vitbok i höst skingrar ovisshet kring resultatet av kyrkomötet". Många deltagare, heter det vidare, menar "att det ska bli spännande att se vad vi egentligen kommit fram till". Det sagda är ett uttryck för förhållandet att resolutionerna är vaga och dubbeltydiga.

Mötets lofvärda syfte att skapa rättvisa åt de fattiga nationerna torde hittills ha tjänat som en skyddsmur gentemot kritiken. Vem vill ifrågasätta en sådan vilja och vem vill ens genom att ifrågasätta metoderna utsätta sig för mötets fördömande blickar som säger att man är en förstockad och självisk traditionalist? Var inte mötets motto bibelordet "Se, jag gör allting nytt!"? Vill någon bestrida att det behövs förnyelse?

Intet adjektiv i mötets vokabulär var mera populärt än "radikal". Det fanns icke en debatt utan att man begärde nya "strukturer" i stället för det "etablerade". Till dessa ovanliga ord kom så de ingalunda nya men i dessa sammanhang ovanliga orden "revolution" och "våld". Till mötets förspel hörde den mångomtalade s.k. dialogen mellan kristna och marxister. När man frågade metropoliten Nikodim av Moskva så svarade han utan omsvep att en sådan dialog var omöjlig, helt utesluten. Han bör veta vad han talar om.

Hur blev det med revolutionen?

Den som under någon av de första dagarna närmade sig Fyrishallen kunde tro att man fått besök av Kosygin, vid den tiden på besök i Sverige. Sällan, blev det sagt, har så många poliser haft så litet att göra. Det revolutionära krutet var inte särskilt eldfångt. Ordet "revolution" hade i kyrkomötets sammanhang hörts två år tidigare vid en förberedande konferens i Geneve och då enbart i betydelsen genomgripande förändring, ungefär den betydelse ordet har på engelska eller när vi menar att något är "revolutionerande nytt". Men man började leka med ordet och det uppstod en viss revolutionsromantik. En analys av vad man menade med de många orden gav uttryck åt uppfattningen att vi som besuttna redan utövar våld och därför bör de fattiga folken ha samma rätt. Några revolutionsappeller kom dock icke och det hade väl heller ingen väntat.

Viika frågor behandlades?

Mötet ägnade sig åt vissa förberedda ämnen. Frågor om kyrkans enhet, om missionens innebörd i vår tid, om den sociala och ekonomiska utvecklingen i världen, om rättvisa och fred, om behovet av en ny gudstjänst och en ny livsstil. Ämnen behandlades sektionsvis, belystes genom föredrag och rekommendationer och antogs av församlingen i dess helhet.

Vissa genomgående tankar präglade samtliga rapporter. Det var tankarna att kyrkorna hittills alltför mycket velat

bevara sitt eget liv i stället för att förlora det för Kristi skull. Sekulariseringen är inte ett spöke man behöver frukta utan en nödvändig process som hör framåt-skridandet till. Ty den innebär att världen blivit myndig. Kyrkan får inte bli självändamål. Världen genomgår en fullständig förändring, politisk, social, ekonomisk och ideologisk. Någon enhetlig kristen kultur finns inte längre. Nya rörelser har tagit initiativet som förmår lösa mänsklighetens problem. Kyrkan bör med sin närvaro dela ansvaret och bördan. Kyrkans uppgift är inte att bekämpa ateism eller andra ismer i en pluralistisk värld utan att i handling arbeta för en bättre värld.

Ovannämnda ord känner var och en teologiskt initierad igen som typiska för den sekulariseringsteologi som blåser i USA. Vad däremot de flesta inte känner till är att precis samma tankar sedan länge varit kännetecknande för de teologer som i öststaterna pläderar för att kyrkan helhjärtat skall träda in för den marxistiskt-socialistiska staten. Orden är exakt desamma. Tankarna låter kristendomen förenas med praktiskt taget vilken åskådning och vilket samhällssystem som helst. Det är också fullkomligt riskfritt att företräda en sådan teologi. Därför var Uppsala möte 1968 inte ett verkligt radikalt möte utan snarare ett uttryck för en ängslig oro att inte vara med sin tids mest högröstade propagandister. Man kommer att tänka på Chestertons ord att den kyrka som ingår äktenskap med tidsandan blir snart änka.

Tanken att man skulle överge tron predikan för att helt engagera sig i de materiella problem världen erbjuder, blev motsagd framför allt från nordiskt håll. Opponenterna kunde ha åberopat den polske kulturfilosof som nyligen sagt att den kristne som inte söker omvända honom har han inte någon respekt för. Tanken på enbart ett handlingsprogram utan missionens kristna evangelium är en eskapism undan problemen likaväl som munkens flykt undan världen. Samtidigt som mötet betonade politiska engagemang var man påfallande återhållsam i konkreta politiska uttalanden. I Biafrafrågan stannade man vid en vädjan till parterna att finna en lösning. Om förföljelserna mot religionen i östländerna sades ingenting.

Ungdomen vid mötet

En ungdomsdelegation lät mycket tala om sig. Ungdomarna hade sin "Club 68" och sin tidning "Hot News". Vid generalförsamlingens slut ställde ordföranden frågan om man värdesatte det ungdomliga bidraget vid mötet. Endast 6 modiga män besvarade frågan med nej. Egentligen borde väl utslaget vara en besvikelse för ungdomarna. Har man inte lyckats förarga mer än 6 delegater kan det inte betyda annat än att man icke tagits på allvar. Man fick intrycket att ungdomen i Uppsala fick spela rollen av ett radikalt skyltfönster som skyltade med varor man inte hade till försäljning. Där fanns naturligtvis hos ungdomarna en äkta vilja att förändra världen men någon egentlig

konfrontation mellan vilja och erfarenhet kom aldrig till stånd. Vad skulle t.ex. Martin Luther ha sagt om han stått upp ur sin grav i det östtyska Wittenberg? Luther var själv en ung reformator men om ungdomen kunde han på sitt drastiska språk också säga att ”de unga läkarna fyller kyrkogårdarna med döda, de unga juristerna fyller fängelserna och de unga teologerna fyller helvetet med själar”. Sådana ord hade kunnat sätta fart på diskussionen mera än den farbroderliga vänlighet de blev föremål för.

Har ekumeniska möten någon framtid?

Som arbetsform har möten som Uppsala 68 ingen framtid. Någon liknade mötet vid ett FN i miniatyr. En annan jämförelse — inte särskilt lustig men tyvärr inte sådan att man kan avvisa den — är likheten med den östliga partikongressen där man lyssnar till långa tal med ständigt återkommande fraser och där den stora församlingen förväntas utgöra en resonansbotten för de beslut som ledningen redan fattat och nu vill ha applåderade.

Som möjlighet för personliga kontakter har möten som Uppsala 68 i dessa resemöjligheternas tid förlorat mycket av den betydelse de tidigare hade som t.ex. när Nathan Söderblom lyckades sammanföra kristna från hela världen till Stockholm. Mängden av deltagare även i sektionerna försvårar även kontakten. Inne i salen satt man med hörlurar och lyssnade till uppläsning av stenciler som man hade i handen. I korridorerna var

det en enda gående mottagning utan möjlighet till ingående samtal.

Som demonstration och kristen opinionsyttring — eller borde man inte säga vittnesbörd — inför världen har dessa jättesammanträden ingen resonans. Protokoll och rapporter ger icke någon genklang. Endast enskilda människor — de må vara stora kyrkoledare eller maktlösa martyrer — gör det. Trots de ständigt återopade 700 journalister fick mötet en påfallande liten publicitet i världspresen. Siffran 700 representerade till största delen samfundspress eller svenska landsortstidningar. I England klagade kyrkans press över BBC:s och ITA:s obetydliga intresse. Men vad skulle de ha rapporterat som var av intresse för världen?

Ekumenikens nyorientering

Uppsala 68 lovade för mycket och gav för litet. Det torde vara svårt att i våra församlingar driva upp något intresse för fortsättningen. Ändå måste ekumeniken fortsätta som en påminnelse och förpliktelse om kristen enhet. Generalsekretariatet i Geneve bör få ökat stöd till en verksamhet för forskning och stimulans. Amerikanen Eugene Carson Blake, som nu leder verksamheten, är en duglig man, lätt tillgänglig. Sannolikt mot bakgrunden av en viss amerikansk isolationism framträder han med mod och klokhet för en sak som han tror på. Han bör snarast se till att hans sekreterare inser sina befogenheter att vara sekreterare och icke generaler vare sig direkt eller indirekt.

Sverige har en ekumenisk tradition men alltför få svenskar har ägnat sig åt ekumeniskt arbete. De känner sig avlägsnade från sitt hemlands kyrka och har svårt att vid hemkomsten finna användning för vad de lärt, än mindre någon merit. Varför skulle inte några år i ekumeniskt arbete jämföras med en akademisk avhandling? Präster och lekmän skulle ges möjligheter att arbeta i främmande kyrkor och de skulle själva bereda andra samma möjligheter. De skulle ge oss en ny blick på många problem som vi nu i vår isolering överdriver och öds-lar kraft på. Vi skulle lära oss uppskatta vad vi har och lära vad vi behöver lära.

Kommande ekumeniska möten måste ha en mera bekännande kristen karaktär än vad Uppsala 68 hade. En samling kring vissa ämnen och uppgifter och en internationell uppvisning av vad kristet inspirerad konst och kultur kan åstadkomma. Ansatser till detta fanns i Uppsala ifråga om musik och kyrkospel.

Kyrkorna och världen?

Om Uppsala 68 kan leda till ett verkligt

studium av vår värld så skall man finna att den kännetecknas av att uppgifterna specialiserats. Varken små eller stora länder är nu självhushållande. Världen är ett system där tjänster avväger varandra. En gång var kyrkan rik på egendom och den representerade allt vad som fanns av bildning och inflytande. Kyrkan har icke längre några rikedomar. Bildning och inflytande vilar på många axlar. Världen varken väntar eller begär att kyrkorna skall framträda som ekonomiska eller politiska rådgivare, dvs. på områden där de är amatörer. Världen begär att kyrkan skall vara kyrka. Först då blir kyrkan nödvändig i en andefattig värld. Ingen politik kan i längden fortsätta utan att ytterst ledas av vissa politiska idéer. Världen kan icke vara enbart politisk och praktisk. Likaväl som en människa för att arbeta för både sig själv och andra behöver eftertanke och vägledning om vad allt skall tjäna till, så har också kyrkan sin givna plats. Många gånger kan hon genom att höja sig från världen ge världen vad den behöver också för att leva materiellt.